

Cultuur

Het schilderij 'General. Für Helena' is een ode van Karlo Kacharava aan zijn muze en vriendin Helena Lundberg. In zijn portretten nam hij het niet altijd zo nauw met de juiste proporties. © KARLO KACHARAVA ESTATE

Karlo Kacharava bracht Georgië moderne kunst bij

Karlo Kacharava stond in de jaren 80 en 90 aan de wieg van de moderne kunst in Georgië. In het kader van **Europalia** brengt het S.M.A.K. in Gent een groot overzicht van zijn oeuvre, dat meandert tussen poëzie en kunst.

KOEN VAN BOXEM

Karlo Kacharava deed in de jaren 80 en 90 in zijn eentje dienst als het internet voor de Georgische hedendaagse kunstscene. Hij was lid van de AICA, de internationale vereniging van kunstcritici. Hij bezocht daardoor veel tentoonstellingen in Europa en wist wat daar leefde. Hij verzamelde ook veel magazines, films, cassettes uit het Westen. Al die informatie deelde hij met zijn landgenoten. Wilde je iets weten over westerse kunstenaars, slechts één adres: Karlo Kacharava, zeggens Liesje Vandenbroeck en Karima Boudou. Zij cureren de expo 'Sentimental Traveller' in het S.M.A.K. in Gent.

De organisatoren van Europalia nodigden een aantal Belgische curatoren uit naar Georgië. De vraag was: kijk rond en doe een voorstel voor een tentoonstelling. We kwamen al snel uit bij Karlo Kacharava. Hij is een monument in Tbilisi, nog altijd, hoewel hij al bijna dertig jaar dood is. Kacharava was schilder, kunstcriticus en dichter. In de straten van Tbilisi zagen we veel versregels van hem verpakt in graffiti, zeggende de curatoren.

Vertrouwd

De Georgische overheid, die de programmatie van Europalia stevig in de hand houdt, had geen bezwaren tegen een expo rond Kacharava. Het is zijn eerste grote solotentoonstelling buiten het Kaukasische land. 'Hij wordt in Londen vertegenwoordigd door Modern Art Gallery, maar verder is zijn werk buiten Georgië weinig bekend.' Voor de expo werkten de curatoren van het S.M.A.K. nauw samen met de Karlo Kacharava Estate, die wordt geleid door zijn zusster Lika en curator Irena Poptashvili.

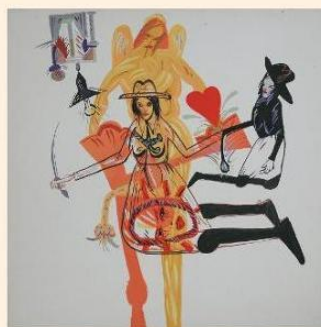
De tentoonstelling in Gent doet anders vermoeden, maar Kacharava zag zich niet

'De Bankier'.

We hebben in Tbilisi schilderijen getoond aan studenten. Hun monden vielen open. Ze kennen de schilderijen enkel uit boeken. Nu zagen ze de werken voor het eerst.

Liesje Vandenbroeck en Karima Boudou
Curatoren

'Bösartiger Traum' (1992). © ROOMS HOTELS COLLECTION

'We were all together in Barcelona'.

© ROBERT GLOWACKI/COURTESY THE ESTATE OF KARLO KACHARAVA, TBILISI, AND MODERN ART, LONDON

in de eerste plaats als een schilder, maar als een kunstcriticus. Schrijven over kunst en zelf kunst maken vormden voor hem een geheel. Hij studeerde in 1986 af als kunsthistoricus aan de Staatskunstacademie van Tbilisi. Daar werd hij ondergedompeld in de traditionele schilderkunst.

Georgië, dat toen nog een onderdeel was van de Sovjet-Unie, blinkt niet meteen uit in artistieke moderniteit. De avant-garde bloeide in het begin van de jaren 20, zoals in de mooie tentoonstelling over Georgische avant-garde in Bozar te zien is. Maar toen Stalin Georgië annexeerde, was het decennialang gedaan met de vooruitgang.

Kacharava bracht daar eigenhandig verandering in. Het hielp dat de Sovjet-Unie in 1991 uit elkaar viel en Georgië onafhankelijk werd. Wat Kacharava in de Georgische context zo speciaal maakte, was de incorporatie van westerse kunst in zijn beeldtaal. Vandaar dat zijn schilderijen en tekeningen in het S.M.A.K. eerder vertrouwd aanvoelen. Ze veroorzaken geen grote cultuurschok.

Zijn werk kan je het makkelijkst als neo-expressionisme omschrijven. Knappe figuratie met een hoek af. Let op de manier waarop hij mensen afbeeldt bijvoorbeeld. Er scheelt van alles aan op het eerste gezicht. De hoofden zijn te groot, de handen uitgerekt. Maar je blijft er wel naar kijken. Veel tekeningen en schilderijen vulde hij aan met teksten. Poëzie en schilderkunst vonden elkaar op het doek.

Collectief

Voor Georgië was het werk van Kacharava in de jaren 80 en de eerste helft van de jaren 90 helemaal nieuw. Zijn tekeningen en schilderijen werden toen niet getoond in galeriën of instellingen. Die bestonden gewoon niet. Hij maakte in de jaren 80 deel uit van het kunstcollectief Archivarius, dat zijn werk toonde in de metro of op straat. Later hield het collectief onder de nieuwe naam Triende Verdieping expo's in een groot appartement van een van de leden. Kacharava had geen last van de autoriteiten. Hij was slim genoeg om te weten wat hij mocht schrijven en wat hij kon schilderen, zeggen de curatoren.

Kacharava was slim genoeg om te weten wat hij mocht schrijven en wat hij kon schilderen.

Liesje Vandenbroeck en Karima Boudou
Curatoren

'We hebben in Tbilisi gesproken met veel kunstenaars die hem hebben gekend. De bewondering voor hem is nog niet verdwenen. Hij was voor zijn Georgische tijdgenoten belangrijk, omdat hij zo vaak naar het Westen kon reizen. Hij was een bruggenbouwer. We hebben in Tbilisi ook enkele schilderijen getoond aan universiteitsstudenten. Hun monden vielen open. Ze kenden de schilderijen uit boeken. Maar nu zagen ze de werken voor het eerst echt. Het was bijna een openbaring. Om maar te zeggen dat Kacharava er vandaag nog altijd een belangrijke kunstenaar is.'

En van de knapste schilderijen op de expo is 'General. Für Helena' uit 1988. De Helena in kwestie is de Finse Helena Lundberg, jarenlang zijn muze en partner. De twee leerden elkaar kennen in 1984 in Sint-Petersburg. Hij schilderde haar vaak. De generaal op het schilderij is zoals wel vaker in zijn oeuvre een verwijzing naar zichzelf. In dit geval als beschermmer van zijn geliefde.

Een beetje vreemd zijn de talrijke tekeningen, schilderijen en overpeinzingen rond het thema vader-dochter. Kacharava heeft nooit een dochter gehad. Maar hij schilderde haar vaak en woerde haar op in zijn dagboeken. Allicht is de dochter een verwijzing naar zijn twee jaar jongere zus Lika, over wie hij zich ontfermde.

Het noodlot sloeg toe in oktober 1993, toen Kacharava in Moskou op straat werd overvallen en een slag op het hoofd kreeg. Een paar maanden later kreeg hij in Tbilisi een aneurysma in het hoofd. Ondanks twee hersenoperaties overleed hij op 9 april 1994. Hij was 30 jaar oud.

Karlo Kacharava, 'Sentimental Traveller' loopt tot 14 april in S.M.A.K. Gent.

Karlo Kacharava bracht Georgië moderne kunst bij

Karlo Kacharava deed in de jaren 80 en 90 in zijn eentje dienst als het internet voor de Georgische hedendaagse kunstscene. Hij was lid van de AICA, de internationale vereniging van kunstcritici. Hij bezocht daardoor veel tentoonstellingen in Europa en wist wat daar leefde. Hij verzamelde ook veel magazines, films, cassettes uit het Westen. Al die informatie deelde hij met zijn landgenoten. Wilde je iets weten over westerse kunstenaars, slechts één adres: Karlo Kacharava', zeggen Liesje Vandenbroeck en Karima Boudou. Zij curen de expo 'Sentimental Traveller' in het S.M.A.K. in Gent.

'De organisatoren van Europalia nodigden een aantal Belgische curatoren uit naar Georgië. De vraag was: kijk rond en doe een voorstel voor een tentoonstelling. We kwamen al snel uit bij Karlo Kacharava. Hij is een monument in Tbilisi, nog altijd, hoewel hij al bijna dertig jaar dood is. Kacharava was schilder, kunstcriticus en dichter. In de straten van Tbilisi zagen we veel versregels van hem verpakt in graffiti', zeggen de curatoren.

Vertrouwd

De Georgische overheid, die de programmatie van Europalia stevig in de hand houdt, had geen bezwaren tegen een expo rond Kacharava. Het is zijn eerste grote solotentoonstelling buiten het Kaukasische land. 'Hij wordt in Londen vertegenwoordigd door Modern Art Gallery, maar verder is zijn werk buiten Georgië weinig bekend.' Voor de expo werkten de curatoren van het S.M.A.K. nauw samen met de Karlo Kacharava Estate, die wordt geleid door zijn zuster Lika en curator Irena Popiashvili.

De tentoonstelling in Gent doet anders vermoeden, maar Kacharava zag zich niet in de eerste plaats als een schilder, maar als een kunstcriticus. Schrijven over kunst en zelf kunst maken vormden voor hem een geheel. Hij studeerde in 1986 af als kunsthistoricus aan de Staatskunstacademie van Tbilisi. Daar werd hij ondergedompeld in de traditionele schilderkunst.

Georgië, dat toen nog een onderdeel was van de Sovjet-Unie, blonk niet meteen uit in artistieke moderniteit. De avant-garde bloeide in het begin van de jaren 20, zoals in de mooie tentoonstelling over Georgische avant-garde in Bozar te zien is. Maar toen Stalin Georgië annexeerde, was het decennialang gedaan met de vooruitgang.

Kacharava bracht daar eigenhandig verandering in. Het hielp dat de Sovjet-Unie in 1991 uit elkaar viel en Georgië onafhankelijk werd. Wat Kacharava in de Georgische context zo speciaal maakte, was de incorporatie van westerse kunst in zijn beeldtaal. Vandaar dat zijn schilderijen en tekeningen in het S.M.A.K. eerder vertrouwd aanvoelen. Ze veroorzaken geen grote cultuurschok.

Zijn werk kan je het makkelijkst als neo-expressionisme omschrijven. Knappe figuratie met een hoek af. Let op de manier waarop hij mensen afbeeldt bijvoorbeeld. Er scheelt van alles aan op het eerste gezicht. De hoofden zijn te groot, de handen uitgerekt. Maar je blijft er wel naar kijken. Veel tekeningen en schilderijen vulde hij aan met teksten. Poëzie en schilderkunst vonden elkaar op het doek.

Collectief

Voor Georgië was het werk van Kacharava in de jaren 80 en de eerste helft van de jaren 90 helemaal nieuw. 'Zijn tekeningen en schilderijen werden toen niet getoond in galerieën of instellingen. Die bestonden gewoon niet. Hij maakte in de jaren 80 deel uit van het kunstcollectief Archivarius, dat zijn werk toonde in de metro of op straat. Later hield het collectief onder de nieuwe naam Tiende Verdieping expo's in een groot appartement van een van de leden. Kacharava had geen last van de autoriteiten. Hij was slim genoeg om te weten wat hij mocht schrijven en wat hij kon schilderen', zeggen de curatoren.

'We hebben in Tbilisi gepraat met veel kunstenaars die hem hebben gekend. De bewondering voor hem is nog niet verdwenen. Hij was voor zijn Georgische tijdgenoten belangrijk, omdat hij zo vaak naar het Westen kon reizen. Hij was een bruggenbouwer. We hebben in Tbilisi ook enkele schilderijen getoond aan universiteitsstudenten. Hun monden vielen open. Ze kenden de schilderijen uit boeken. Maar nu zagen ze de werken voor het eerst echt. Het was bijna een openbaring. Om maar te zeggen dat Kacharava er vandaag nog altijd een belangrijke kunstenaar is.'

Een van de knapste schilderijen op de expo is 'General. Für Helena' uit 1988. De Helena in kwestie is de Finse Helena Lundberg, jarenlang zijn muze en partner. De twee leerden elkaar kennen in 1984 in Sint-Petersburg. Hij schilderde haar vaak. De generaal op het schilderij is zoals wel vaker in zijn oeuvre een verwijzing naar zichzelf. In dit geval als beschermer van zijn geliefde.

Een beetje vreemd zijn de talrijke tekeningen, schilderijen en overpeinzingen rond het thema vader-dochter. Kacharava heeft nooit een dochter gehad. Maar hij schilderde haar vaak en voerde haar op in zijn dagboeken. Allicht is de dochter een verwijzing naar zijn twee jaar jongere zus Lika, over wie hij zich ontfermde.

Het noodlot sloeg toe in oktober 1993, toen Kacharava in Moskou op straat werd overvallen en een slag op het hoofd kreeg. Een paar maanden later kreeg hij in Tbilisi een aneurysma in het hoofd. Ondanks twee hersenoperaties overleed hij op 9 april 1994. Hij was 30 jaar oud.

We hebben in Tbilisi schilderijen getoond aan studenten. Hun monden vielen open. Ze kennen de schilderijen enkel uit boeken. Nu zagen ze de werken voor het eerst.

Liesje Vandenbroeck en Karima Boudou
Curatoren

Karlo Kacharava, 'Sentimental Traveller' loopt tot 14 april in S.M.A.K. Gent.

08/12/2023 - pagina 12